

PAARDENHOUDERIJ: MEER DIEREN OP MINDER BEDRIJVEN

Marga Hoogeveen en Jakob Jager

De van oudsher tot de landbouw behorende paardensector is de laatste decennia buiten het gezichtsveld van het beleid van LNV gebleven. Onlangs heeft LNV een beleidslijn paardenhouderij uitgebracht, waarin onder andere veterinaire zaken, houderij en fokkerij en het welzijn aan de orde komen. De paardensport is ondergebracht bij het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. De paardenhouderij hoort bij de zogenaamde 'diensten-dierhouderij', met recreatie en sport als voornaamste functies. Dit is een belangrijk verschil met de landbouwsectoren die vooral gericht zijn op voedselproductie. Nog onduidelijk is hoe het nieuwe mestbeleid uitwerkt voor de paardenhouderij.

Groeiende sector

De paardenhouderij is, in tegenstelling tot veel andere landbouwsectoren, een groeiende sector. De exacte omvang van de sector is niet bekend, omdat een integraal monitoringssysteem ontbreekt. De schattingen van het aantal paarden en pony's in Nederland lopen uiteen van 300.000 tot 500.000 stuks. De geschatte economische waarde van de sector, inclusief handel en dienstverlening, bedraagt volgens PVE ruim één miljard euro met een werkgelegenheid van ongeveer 12.000 personen.

Landbouwtelling

Via de Landbouwtelling zijn op landbouwbedrijven in 2004 ongeveer 130.000 paarden en pony's geregistreerd. Dat is dus nog niet de helft van de totaal geschatte populatie. Het betreft in dit geval paarden en pony's op landbouwbedrijven groter dan drie Nederlandse grootte-eenheden (nge). Hieronder vallen zowel hoofd- als nevenberoepsbedrijven. De scheidslijn tussen wat wel en wat niet in de Landbouwtelling wordt geteld is niet volledig helder, maar is waarschijnlijk afhankelijk van het agrarische verleden van de bedrijven. Duidelijk is wel dat niet alle bedrijven met paarden meedoen met de Landbouwtelling. Paarden van particulieren die niet op landbouwbedrijven zijn gestald, worden ook niet geteld. In de Landbouwtelling is het aantal paarden en pony's ten opzichte van 1985 ruim verdubbeld. Het aantal bedrijven met deze dieren is in dezelfde periode met 10% gedaald (tabel 1). Er heeft dus een royale schaalvergroting plaatsgevonden.

Tabel 1 Structuurgegevens van de paardenhouderij

Jaar	Aantal paarden	Aantal pony's	Totaal paarden en pony's	Aantal bedrijven met paarden en/of pony's	Gemiddeld aantal dieren per bedrijf
1985	41.316	20.759	62.075	19.483	3,2
1990	49.931	19.661	69.592	17.944	3,9
1995	70.118	29.925	100.043	18.986	5,3
2000	78.892	39.352	118.244	19.919	5,9
2004	85.050	43.530	128.580	17.509	7,3

Bron: CBS-Landbouwtelling.

Regionale verdeling

Bijna tweederde van het aantal paarden en pony's in de Landbouwtelling is verdeeld over vier provincies: Noord-Brabant, Gelderland, Overijssel en Friesland (tabel 2). In alle provincies is het aantal dieren in 2004 ten opzichte van 1994 toegenomen. Dit varieert van enkele procenten in Zeeland tot meer dan 50% in Utrecht. Het aandeel paarden en pony's in het totaal van de landbouwactiviteiten op de bedrijven is echter heel gering. Gemeten in nge's, is het aandeel landelijk gezien slechts 2%, in Gelderland en Utrecht is dat het dubbele.

Tabel 2 Regionale verdeling en ontwikkeling in het aantal paarden en pony's in de Landbouwtelling, 2004 en in verhouding tot 1994

Provincie	Paarden en pony's		Aandeel in totaal nge (%)
	Aantal in 2004	in % van 1994	
Groningen	4.839	111	2
Friesland	12.421	125	3
Drente	8.159	112	3
Overijssel	16.028	131	3
Flevoland	1.549	137	1
Gelderland	25.740	135	4
Utrecht	5.896	153	4
Noord-Holland	6.889	146	1
Zuid-Holland	7.000	126	1
Zeeland	2.144	104	1
Noord-Brabant	27.758	145	3
Limburg	10.157	128	2
Totaal NL	128.580	132	2

Bron: CBS-Landbouwtelling.

Specialisatiegraad en omvang

Op bijna 40% van de bedrijven is sprake van maar 1 of 2 paarden of pony's per bedrijf. Veelal zullen dat dieren zijn die voor de hobby worden gehouden. Ten opzichte van 1994 is het aantal bedrijven met 1 tot 5 paarden teruggelopen, terwijl er een toename is te zien bij de grotere aantallen. Het aantal bedrijven met meer dan 40 paarden of pony's is ten opzichte van 1994 meer dan verdubbeld (tabel 3). Het percentage dieren dat voorkomt op bedrijven met meer dan 10 dieren is nu ruim 60% tegenover bijna 50% in 1994.

Tabel 3 Ontwikkeling van aantal paarden en pony's per bedrijf in de Landbouwtelling, 2004 en in verhouding tot 1994

Aantal paarden en pony's per bedrijf	Paarden en pony's		Bedrijven met paarden en pony's	
	aantal in 2004	in % van 2004	aantal in 2004	in % van 1994
1	3.410	64	3.410	64
2	7.036	89	3.518	89
3	6.966	92	2.322	92
4	6.676	95	1.669	95
5	5.545	96	1.109	96
6-10	20.337	107	2.700	106
11-15	12.681	129	990	128
16-20	9.089	140	510	140
21-40	23.359	178	824	178
>40	33.481	220	457	210
Totaal	128.580	132	17.509	92

Bron: CBS-Landbouwtelling.

Het belang van de paardenhouderij per bedrijf is sterk afhankelijk van het aantal paarden per bedrijf. Bij ongeveer 85% van de bedrijven met meer dan 40 paarden of pony's maakt de paardenhouderij meer dan 75% uit van de totale productiecapaciteit van het bedrijf (gemeten in nge). Dat aandeel neemt af naarmate er minder paarden zijn (figuur 1). Opvallend is dat er toch nog 1.800 bedrijven zijn met 1 tot 5 paarden, die voor meer dan 75% afhankelijk zijn van die paardenhouderij. Dit zijn dus vooral kleine bedrijven, die met slechts enkele dieren en wellicht enige oppervlakte grasland toch landbouwtellingplichtig zijn. Opgemerkt moet worden dat aan verbredingactiviteiten, zoals recreatie en zorg, geen nge worden toegekend, waardoor het belang van de paardensector voor die betreffende bedrijven overschat kan worden. Bijna 80% van de paarden en pony's (99.000 dieren) staat bij bedrijven met zes of meer dieren per bedrijf. Hiervan bevindt zich ongeveer 70% op ruim 3.100 gespecialiseerde paardenbedrijven. Op de helft van de bedrijven met paarden of pony's is het economische belang van de paardenhouderij minder dan 25% van de totale productiecapaciteit (nge).

